निधन वार्ता

Miss.Megha Satras

MPSC Rajyaseva 2024

(Dy. Director of Industries 2024)

UPSC GUIDE
BY THE ACHIEVERS FOR THE ASPIRANTS

➤ जयंत नारळीकर :

- जन्म: 19 जुलै 1938, कोल्हापूर
- निधन: 20 मे 2025, पुणे
- ओळख: प्रसिद्ध खगोल भौतिकशास्त्रज्ञ
- शिक्षण:BSc – बनारस हिंदू विद्यापीठ,केंब्रिज विद्यापीठातून गणितात उच्च शिक्षण

➤ वैज्ञानिक कार्य:

- Fred Hoyle यांच्यासोबत काम
- हॉयल–नारळीकर सिद्धांत (विश्व रचना) मांडला
- दूरच्या ताऱ्यांचा पृथ्वीवरील परिणाम स्पष्ट करणारा मॅक सिद्धांत गणितीय स्वरूपात मांडला
- सापेक्षतावाद पुढे नेण्यात योगदान
- इंदिरा गांधी यांच्या विनंतीवरून भारतात परतले

➤ संस्थात्मक योगदान:

- TIFR, मुंबई येथे संशोधन
- पुण्यात आयुका (IUCAA) संस्थेचे संस्थापक संचालक
- ‘सुरभि’ मालिकेतून विज्ञान प्रसार

➢ साहित्य योगदान:

- विज्ञानकथा: कृष्णविवर
- कथासंग्रह: यक्षाची देणगी, टाइम मशीनची किमया
- कादंबऱ्या: प्रेषित, वामन परत न आला
- आत्मचरित्र: चार नगरांतले माझे विश्व (साहित्य अकादमी पुरस्कार 2015)

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- पद्मभूषण (1965),
- पद्मविभूषण (2004)
- महाराष्ट्र भूषण (2010)
- साहित्य अकादमी (2014)
- स्मिथ्स प्राइज (1962)
- ॲडम्स प्राइज (1967)
- कलिंग पुरस्कार (1996)

➢ International Astronomical Union व Royal Astronomical Society सदस्य

➢ 2021: नाशिक येथील 94व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष

➢ मारुती चितमपल्ली :

- जन्म: 5 नोव्हेंबर 1932, सोलापूर
- निधन: 18 जून 2025, सोलापूर
- ओळख: निसर्गतज्ज्ञ, पक्षीतज्ज्ञ,
- लेखक "अरण्यऋषी" म्हणून प्रसिद्ध
- वनाधिकारी म्हणून सरकारी सेवा
- 1990 मध्ये महाराष्ट्राचे उपमुख्य वनसंरक्षक पदावरून निवृत्त
- आत्मचरित्र: चकवा चांदणं

➢ प्रसिद्ध पुस्तके:

पक्षी जाय दिगंतरा,जंगलाचं देणं, रानवाटा, शब्दांचं धन,रातवा, मृगपक्षीशास्त्र, पाखरमाया, निसर्गवाचन,सुवर्णगरुड, आपल्या भारतातील साप, पक्षीकोश इ.

- पक्षीकोश, सर्पकोश व मत्स्यकोश लेखन

➢ सन्मान व पुरस्कार:

- पद्मश्री (2025)
- विंदा करंदीकर जीवनगौरव (2017)
- किर्लोस्कर वसुंधरा जीवनगौरव (2018)
- महाराष्ट्र शासन साहित्य पुरस्कार (1993–94)

➢ इतर महत्त्वाचे मुद्दे:

➢ 2006 मध्ये सोलापूर येथे झालेल्या **अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष**

➢ निसर्ग व पर्यावरण विषय जनसामान्यांपर्यंत पोहोचवण्यात मोठे योगदान

➢ रतन थियम:

- प्रख्यात नाटककार व नाट्यदिग्दर्शक
- कोरस रिपर्टरी थिएटर चे संस्थापक संचालक
- National School of Drama चे संचालक (1977–1987)
- NSD चे अध्यक्ष (2013–2017)
- Sangeet Natak Akademi चे अध्यक्ष म्हणूनही कार्य
- “Theatre of Roots” चळवळीचे प्रमुख प्रवर्तक
- भारतीय रंगभूमीला पाश्चात्य प्रभावापासून वेगळे करून भारतीय आशय, संगीत व परंपरा यावर भर

➢ पुरस्कार व सन्मान:

संगीत नाटक अकादमी पुरस्कार (1977),पद्मश्री (1989),संगीत नाटक अकादमी फेलोशिप (2012),फ्रान्स सरकारचा La Grande Médaille (1997),जॉन डी. रॉकफेलर पुरस्कार (2008)

➢ विशेष घटना:2001 मध्ये नागालँडमधील युद्धविराम मुदतवाढीच्या निषेधार्थ पद्मश्री पुरस्कार परत केला

➢ वी. एस. अच्युतानंदन –

- पूर्ण नाव: वेल्लिकाकाथू शंकरन अच्युतानंदन
- जन्म: 20 ऑक्टोबर 1923, केरळ
- राजकीय पक्ष: Communist Party of India (Marxist)

➢ राजकीय कारकीर्द:

- केरळचे 11 वे मुख्यमंत्री: 2006 ते 2011
- केरळ विधानसभेत दीर्घकाळ विरोधी पक्षनेते

➢ इतर पदे:

- प्रशासकीय सुधारणा आयोगाचे अध्यक्ष (Kerala) 2016 ते 2021

➢ वैशिष्ट्ये:

- केरळचे सर्वात वयोवृद्ध मुख्यमंत्री
- साधेपणा, स्वच्छ प्रतिमा आणि कडक प्रशासनासाठी प्रसिद्ध

➢ विजय रुपाणी :

- जन्म: 2 ऑगस्ट 1956, रंगून (म्यानमार)
- राजकीय पक्ष: Bharatiya Janata Party

➢ राजकीय कारकीर्द:

- सुरुवात: Akhil Bharatiya Vidyarthi Parishad (ABVP) कार्यकर्ता म्हणून
- आणीबाणी (1975–77) काळात सुमारे 11 महिने तुरुंगवास

➢ महत्त्वाची पदे:

- राज्यसभा खासदार: 2006 ते 2012
- गुजरात म्युनिसिपल फायनान्स बोर्ड/कमिटी अध्यक्ष: 2013
- आमदार (राजकोट पश्चिम): 2014

➢ मुख्यमंत्री कार्यकाळ:

- गुजरातचे 16 वे मुख्यमंत्री
- कार्यकाळ: 7 ऑगस्ट 2016 ते 11 सप्टेंबर 2021
- 11 सप्टेंबर 2021 रोजी मुख्यमंत्रीपदाचा राजीनामा

➢ सुखदेव सिंग धिंडसा :

- पक्ष: Shiromani Akali Dal
- पंजाबमधील वरिष्ठ नेते

➢ राजकीय कारकीर्द:

- लोकसभा सदस्य: 2004–2009 (संगरूर मतदारसंघ)
- राज्यसभा सदस्य: 2010–2022 (पंजाब)

➢ केंद्र सरकारमधील भूमिका:

Atal Bihari Vajpayee सरकारमध्ये क्रीडा व युवक व्यवहार राज्यमंत्री

➢ पुरस्कार व घटना:

- पद्मभूषण: 2019
- 2020 मध्ये शेतकरी आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर पद्मभूषण पुरस्कार परत केला

➢ M. R. Srinivasan :

पूर्ण नाव: म्हलूर रामास्वामी श्रीनिवासन

ओळख: प्रसिद्ध अणुशास्त्रज्ञ

➢ वैज्ञानिक कार्य व योगदान:

- सप्टेंबर 1975 मध्ये अणुऊर्जा विभागात (Department of Atomic Energy) सामील झाले
- 1956 मध्ये Homi J. Bhabha यांच्यासोबत भारतातील पहिल्या संशोधन अणुभट्टी अप्सराच्या उभारणीत योगदान
- ऑगस्ट 1957 मध्ये भारतातील पहिल्या अणुऊर्जा प्रकल्पाच्या उभारणीत मुख्य प्रकल्प अभियंता म्हणून नियुक्ती

➢ प्रशासकीय व संस्थात्मक भूमिका:

1977 मध्ये अणुऊर्जा आयोगाचे अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती,अणुऊर्जा विभागाचे सचिव म्हणूनही कार्य

सप्टेंबर 1975 मध्ये स्थापन झालेल्या भारतीय अणुऊर्जा महामंडळाचे (Nuclear Power Corporation) संस्थापक अध्यक्ष

पुरस्कार व सन्मान:पद्मश्री – 1974,पद्मभूषण – 1999,पद्मविभूषण – 2015,कर्नाटक राज्याचा सन्मान (2017)

➢ बी. सरोजादेवी :

- परिचय:ज्येष्ठ अभिनेत्री,कन्नड चित्रपटसृष्टीतील अग्रगण्य अभिनेत्री
- "अभिनय सरस्वती" म्हणून ओळख

➢ अभिनय कारकीर्द:

- कन्नड चित्रपटसृष्टीतील पहिल्या महिला सुपरस्टार
- दोनशेहून अधिक चित्रपटांमध्ये कामकन्नड, तमिळ, तेलुगू तसेच हिंदी चित्रपटांमध्येही भूमिका
- चित्रपट प्रवास:1955 मध्ये महाकवी कालीदास या चित्रपटातून पदार्पण,या भूमिकेसाठी राष्ट्रीय पुरस्कार प्राप्त

➢ 2009 मध्ये Aadhavan या तमिळ चित्रपटात भूमिका (Suriya आणि Nayanthara यांच्यासोबत)

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- पद्मश्री – 1999
- पद्मभूषण – 2009
- "कलाइमामणी" जीवनगौरव पुरस्कार – 2009 (तमिळनाडू सरकार)

➤ डॉ. एकनाथ वसंत चिटणीस :

- परिचय:प्रसिद्ध अवकाश शास्त्रज्ञ
- विशेष क्षेत्र: एक्स-रे खगोलशास्त्र

➤ कारकीर्द व कार्य:

- सुरुवातीला ऑल इंडिया रेडिओमध्ये कार्य
- त्यानंतर अहमदाबाद येथील Physical Research Laboratory येथे वैज्ञानिक कारकीर्दीची सुरुवात
- 1970 च्या दशकात अहमदाबाद येथील स्पेस ॲप्लिकेशन सेंटरचे दुसरे संचालक

➤ अवकाश क्षेत्रातील योगदान:

- Vikram Sarabhai यांच्या मार्गदर्शनाखाली थुंबा इक्वेटोरियल रॉकेट लॉंचिंग स्टेशन उभारणीत महत्त्वाची भूमिका
- Satellite Instructional Television Experiment (SITE) मध्ये योगदान
- NASA–ISRO संयुक्त प्रकल्पांतर्गत INSAT कार्यक्रम सुरू करण्यात सहभाग
- ISRO च्या स्पेस ॲप्लिकेशन सेंटरचे संचालक म्हणून कार्य
- 2008 मध्ये Press Trust of India (PTI) चे अध्यक्ष म्हणून निवड
- पुरस्कार:पद्मभूषण – 1985

Govardhan Asrani :

- पूर्ण नाव: गोवर्धन असरानी

ओळख:

- ज्येष्ठ अभिनेता व विनोदी कलाकार
- हिंदी चित्रपटसृष्टीतील प्रसिद्ध कॉमेडियन

शिक्षण:

- राजस्थान कॉलेजमधून पदवी शिक्षण
- Film and Television Institute of India (FTII), पुणे येथील विद्यार्थी

अभिनय कारकीर्द:

- 1967 ते 2025 पर्यंत पाच दशकांहून अधिक काळ अभिनय
- 350 पेक्षा अधिक हिंदी व गुजराती चित्रपटांमध्ये काम
- एका दशकात (1980 च्या दशकात) 107 चित्रपटांमध्ये काम करण्याचा विक्रम

➢ प्रसिद्ध चित्रपट व भूमिका:

- आज की ताजा खबर (1974)
- बालिका वधू (1977)
- Sholay (1975) मधील जेलरची भूमिका अत्यंत गाजली

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- फिल्मफेअर पुरस्कार – सर्वोत्कृष्ट विनोदी अभिनेता (दोन वेळा)
- IIFA जीवनगौरव पुरस्कार – 2011

➢ Piyush Pandey :

- जाहिरात व्यावसायिक व पटकथा लेखक
- "भारतीय जाहिरातींचा आवाज" म्हणून प्रसिद्ध

➢ प्रारंभीचा प्रवास:

- राजस्थानकडून रणजी ट्रॉफी मध्ये क्रिकेट खेळले
- नंतर जाहिरात क्षेत्रात कारकीर्द सुरू
- राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी प्रसिद्ध देशभक्तीपर गाणे
- "मिले सुर मेरा तुम्हारा" यासाठी लेखन
- 2014 च्या निवडणूक मोहिमेत "अबकी बार मोदी सरकार", "अच्छे दिन आने वाले हैं" या प्रसिद्ध जाहिराती तयार

➢ साहित्य योगदान:

Open House with Piyush Pandey, Pandeymonium

➢ पुरस्कार व सन्मान: पद्मश्री

➢ G. G. Parikh:

पूर्ण नाव: डॉ. गुनवंतराय गणपतलाल पारिख

ओळख: गांधीवादी, ज्येष्ठ समाजवादी नेते व स्वातंत्र्यसैनिक

"समाजवाद्यांचे संत" म्हणून ओळख

➢ स्वातंत्र्य चळवळ व कार्य:

- 1942 मध्ये चलेजाव आंदोलनात सहभाग
- यासाठी तुरुंगवास भोगलाबडोदा डायनामाइट प्रकरणात महत्त्वपूर्ण भूमिका

➢ राजकीय व सामाजिक कार्य:

- 1975 च्या आणीबाणी काळात पुन्हा तुरुंगवाससमाजवादी विचारसरणीचा प्रसार व जनतेसाठी कार्य
- संस्थात्मक योगदानपनवेलजवळ युसूफ मेहरअली सेंटर ची स्थापना

➢ Pandit Chhannulal Mishra :

- परिचय:हिंदुस्तानी शास्त्रीय व लोकगीत गायक
- घराणे: बनारस घराणा
- ख्याल व ठुमरी अंगातील गायनासाठी विशेष ओळख

➢ गायन वैशिष्ट्ये:

- पारंपरिक शास्त्रीय संगीतासोबत लोकसंगीताचा सुंदर संगम
- ठुमरी, कजरी, भजन इत्यादी प्रकारांमध्ये प्रावीण्य

➢ संगीत योगदान:

प्रसिद्ध अल्बम:रामचरितमानस,अंजली,होली के रंग,कबीर,कृष्ण माधव,पुरवैया कजरी

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- पद्मभूषण – 2010
- पद्मविभूषण – 2020
- संगीत नाटक अकादमी फेलोशिप
- यश भारती पुरस्कार (उत्तर प्रदेश)
- नौशाद पुरस्कार

- **S. L. Bhyrappa :**

- **परिचय:प्रख्यात कन्नड कादंबरीकार,कन्नड साहित्यातील अग्रगण्य लेखक**
- **साहित्यिक कार्य:**
- **एकूण सुमारे 26 कादंबऱ्या लेखन**
- **पहिली कादंबरी: भीमकाय**
- **आत्मचरित्र: भित्ती**
- **कादंबरी: उत्तरकांड (2017)**

- **वैशिष्ट्ये:**

- **सामाजिक, ऐतिहासिक व तत्त्वज्ञानात्मक विषयांवर लेखन**
- **कन्नड साहित्य समृद्ध करण्यात मोठे योगदान**

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- पद्मश्री – 2016
- पद्मभूषण – 2023
- साहित्य अकादमी फेलोशिप – 2015
- साहित्य अकादमी पुरस्कार – दाटू कादंबरीसाठी
- सरस्वती सन्मान – 2011 (मंद्र कादंबरीसाठी)
- साहित्य अकादमी शिष्यवृत्ती – 2015
- कन्नड भाषेत सरस्वती सन्मान मिळवणारे पहिले साहित्यिक

➢ Satya Pal Malik :

शिक्षण: B.Sc., LL.B. (मेरठ कॉलेज)

ओळख: ज्येष्ठ राजकीय नेते

➢ प्रारंभीची कारकीर्द:

1968–1970: मेरठ कॉलेजच्या विद्यार्थी संघटनेचे अध्यक्ष

➢ राजकीय कारकीर्द:

- 1974–1977: विधानसभा सदस्य (क्रांती दल), बडौत मतदारसंघ
- 1980–1984: राज्यसभा सदस्य (उत्तर प्रदेश) – लोकदल
- 1984: काँग्रेस पक्षात प्रवेश
- 1986–1989: राज्यसभा सदस्य (काँग्रेस)
- 1989–1991: लोकसभा सदस्य (अलिगढ, जनता दल)
- केंद्र सरकारमध्ये संसदीय कार्य व पर्यटन विभागाशी संबंधित जबाबदाऱ्या

- **पक्ष बदल व पुढील भूमिका:**
- **2004: Bharatiya Janata Party मध्ये प्रवेश**
- **2012–2014: भाजपचे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष**
- **राज्यपाल पदे:**
- **बिहार: 2017–2018**
- **ओडिशा: मार्च–मे 2018 (अतिरिक्त कार्यभार)**
- **जम्मू-काश्मीर: 2018–2019**
- **गोवा: 2019–2020**
- **मेघालय: 2020–2022**
- **विशेष मुद्दा:**
- **संघटित जम्मू-काश्मीरचे शेवटचे राज्यपाल**
- **त्यांच्या कार्यकाळात 5 ऑगस्ट 2019 रोजी जम्मू-काश्मीरचा विशेष दर्जा रद्द करण्यात आले**

UPSC GUIDE
BY THE ACHIEVERS FOR THE ASPIRANTS

➢ Shibu Soren :

- ओळख: झारखंडचे माजी मुख्यमंत्री
- टोपणनाव: "दिशोम गुरु" आदिवासी व समाजहितासाठी कार्य करणारे नेते
- राजकीय व सामाजिक कार्य:
- मातृभूमी आंदोलन व आदिवासी हक्कांसाठी सक्रिय सहभाग
- आदिवासी समाजाचे संघटन व त्यांच्या हक्कांसाठी लढा
- पक्ष: Jharkhand Mukti Morcha,1972 मध्ये पक्षाची स्थापना
- संस्थापकांमध्ये शिवू सोरेन, ए. के. राय, दिनेश बिहारी महतो
- सध्या (2005–2025) पक्षाध्यक्ष
- राजकीय कारकीर्द:अनेक वेळा लोकसभा सदस्य
- केंद्र सरकारमध्ये तीन वेळा कोळसा मंत्री
- मुख्यमंत्री कार्यकाळ:झारखंडचे तिसरे मुख्यमंत्री,तीन वेळा मुख्यमंत्री पद भूषवले,मात्र कोणताही कार्यकाळ पूर्ण केला नाही
- झारखंड राज्य निर्मिती:15 नोव्हेंबर 2000 रोजी बिहारमधून वेगळे होऊन झारखंड राज्याची स्थापना या चळवळीत महत्त्वपूर्ण भूमिका

K. Mathangi Ramakrishnan :

- परिचय:
- प्रख्यात प्लास्टिक सर्जन
- दक्षिण भारतातील बर्न केअरच्या प्रणेता म्हणून ओळख
- कार्य व योगदान:
- बर्न (जळीत जखम) रुग्णांच्या उपचारासाठी विशेष कार्य
- चेन्नई येथील Central Leather Research Institute सोबत संशोधन
- या संशोधनातून कोलॅजन मेंब्रेन विकसित
- पुरस्कार :पद्मश्री

➢ Vinod Kumar Shukla :

परिचय:विनोद कुमार शुक्ल हे ज्येष्ठ हिंदी कवी, कथाकार आणि कादंबरीकार असून आधुनिक हिंदी साहित्यातील एक महत्त्वाचे लेखक.

➢ साहित्यिक कार्य:

प्रसिद्ध काव्यसंग्रह :नौकर की कमीज, दीवार में एक खिड़की रहती थी,खिलेगा तो देखेंगे लगभग जय हिंद, वह आदमी चला गया नया गरम कोट पहनकर आणि सब कुछ होना बचा रहेगा

➢ कथासंग्रह :पेड़ पर कमरा आणि महाविद्यालय

➢ पुरस्कार व सन्मान:

- त्यांना दीवार में एक खिड़की रहती थी या कादंबरीसाठी 1990 मध्ये साहित्य अकादमी पुरस्कार मिळाला.
- गजानन माधव मुक्तिबोध फेलोशिप, मध्य प्रदेश सरकारचा शिखर सन्मान आणि 2023 मध्ये PEN/Nabokov पुरस्कार
- 2024 ज्ञानपीठ पुरस्कार हा सन्मान मिळवणारे ते छत्तीसगड राज्यातील पहिले लेखक ठरले.

UPSC GUIDE
BY THE ACHIEVERS FOR THE ASPIRANTS

➢ Khaleda Zia :

- परिचय:खालेदा झिया या बांग्लादेशच्या पहिल्या महिला पंतप्रधान असून त्या Bangladesh Nationalist Party (BNP) च्या अध्यक्षा आहेत.
- त्या पाकिस्तानच्या Benazir Bhutto यांच्यानंतर मुस्लिम बहुल देशाच्या पंतप्रधान होणाऱ्या जगातील दुसऱ्या महिला ठरल्या.

➢ राजकीय कारकीर्द:

- त्यांनी दोन वेळा बांग्लादेशच्या पंतप्रधानपदाची जबाबदारी सांभाळली,
- पहिला कार्यकाळ 1991 ते 1996,दुसरा कार्यकाळ 2001 ते 2006 असा होता.
- त्यांच्या पती व बांग्लादेशचे माजी राष्ट्रपती Ziaur Rahman यांची 1981 मध्ये हत्या झाल्यानंतर त्यांनी सक्रिय राजकारणात प्रवेश केला.
- वाद व घडामोडी:2008 मध्ये त्यांना भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणात 17 वर्षांच्या तुरुंगवासाची शिक्षा सुनावण्यात आली होती.
- तसेच Forbes मासिकाने त्यांचा समावेश जगातील 100 प्रभावशाली महिलांच्या यादीत केला होता.
- बांग्लादेशच्या राजकारणात खालेदा झिया आणि Sheikh Hasina (Awami League) यांच्यातील दीर्घकाळ चाललेल्या राजकीय वैराला “Battling Begums” असे संबोधले जाते

➢ Ram Sutar :

➢ **परिचय:**

राम सुतार हे प्रसिद्ध भारतीय शिल्पकार होते. वयाच्या शंभरीत त्यांचे निधन झाले. त्यांनी मुंबईतील Sir J. J. School of Art येथून शिक्षण घेतले आणि भारतीय शिल्पकलेत महत्त्वपूर्ण योगदान दिले.

➢ **प्रमुख कार्ये व शिल्पे:**

- Statue of Unity हे सरदार वल्लभभाई पटेल यांचे शिल्प विशेष उल्लेखनीय आहे, जो जगातील सर्वात उंच पुतळा असून त्याची उंची 181 मीटर (550 फूट) आहे.
- बेंगळुरू आंतरराष्ट्रीय विमानतळावर नादप्रभू केंपेगौडा 33 मीटर (108 फूट) उंच कांस्य पुतळा (Statue of Prosperity)

महात्मा गांधींची शिल्पे:

- भारतीय संसद भवनातील ध्यानावस्थेतील गांधीजींचा पुतळा त्यांनी घडवला आहे.
- तसेच त्यांच्या गांधी अर्धपुतळ्यांची भेट अनेक देशांना देण्यात आली आहे.
- ऑस्ट्रेलियातील ब्रिस्बेन (Roma Street Parkland) आणि बेंगळुरूच्या विधानसौध येथेही त्यांच्या गांधीजींच्या पुतळ्यांची स्थापना करण्यात आली आहे.

पुरस्कार व सन्मान:

- पद्मश्री
- पद्मभूषण (2016)
- टागोर पुरस्कार (2016)
- महाराष्ट्र भूषण (2024)

➢ Shivraj Patil Chakurkar :

- शिवराज पाटील चाकूरकर हे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे ज्येष्ठ नेते असून त्यांनी राज्य व केंद्र या दोन्ही पातळ्यांवर महत्त्वाची पदे भूषवली आहेत.
- त्यांनी उस्मानिया विद्यापीठ, हैदराबाद येथून शिक्षण घेतले असून मुंबई विद्यापीठातून एलएलबी पदवी प्राप्त केली आहे.

➢ प्रारंभीची राजकीय कारकीर्द:

- 1967 ते 1969 दरम्यान ते लातूर नगरपरिषदेचे अध्यक्ष होते.
- 1972 ते 1980 या कालावधीत ते महाराष्ट्र विधानसभेचे सदस्य (आमदार) होते.
- या काळात त्यांनी महाराष्ट्र सरकारमध्ये कायदा व न्याय तसेच पाटबंधारे खात्याचे उपमंत्री म्हणून काम पाहिले.
- 1977–78 मध्ये ते विधानसभा उपाध्यक्ष होते, तर 1978 ते 1980 या कालावधीत त्यांनी महाराष्ट्र विधानसभेचे अध्यक्षपद भूषवले.

➢ संसदीय कारकीर्द:

- 1980 मध्ये ते प्रथमच लातूर मतदारसंघातून लोकसभेसाठी , सात वेळा लोकसभा सदस्य
- 1990 ते 1996 :लोकसभा उपाध्यक्ष
- 1996 ते 1998 : लोकसभा अध्यक्ष (Speaker)
- 2004 ते 2008: Manmohan Singh यांच्या मंत्रिमंडळात गृहमंत्री
- 2008 च्या मुंबई दहशतवादी हल्ल्यानंतर त्यांनी नैतिक जबाबदारी स्वीकारत गृहमंत्रीपदाचा राजीनामा दिला.

➢ राज्यपाल पद:

- 2010 ते 2015 पंजाबचे राज्यपाल व चंदीगडचे प्रशासक.
- 2012 राजस्थान राज्यपालपदाचा अतिरिक्त कार्यभार
- त्यांचे भगवद्गीतेवर आधारित गीता रहस्य पुस्तक

Baba Adhav:

परिचय:डॉ. बाबा आढाव (पूर्ण नाव: बाबासाहेब पांगिरुंग आढाव) हे ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते असून वंचित, श्रमिक आणि हमाल कामगारांच्या हक्कांसाठी आयुष्यभर कार्य करणारे समाजसुधारक म्हणून ओळखले जातात. त्यांनी बी.ए. तसेच आयुर्वेद वैद्यकशास्त्राचे शिक्षण घेतले असून सुरुवातीला आयुर्वेद डॉक्टर म्हणून काम केले.□ □ सामाजिक कार्य व चळवळीत्यांनी राष्ट्रसेवा दलाशी संबंधित कार्य करत समाजजागृती केली. समाजातील अन्यायकारक प्रथा व विषमतेविरुद्ध त्यांनी आवाज उठवला. “एक गाव एक पाणवठा” या उपक्रमाद्वारे त्यांनी जातीय भेदभाव दूर करण्याचा प्रयत्न केला. तसेच गोवा मुक्ती चळवळीतही त्यांनी सक्रिय सहभाग घेतला.□ श्रमिक व हमाल चळवळ1955 मध्ये त्यांनी पुण्यात हमाल पंचायत स्थापन करून असंघटित कामगार, विशेषतः हमाल व इतर श्रमजीवी वर्गाच्या हक्कांसाठी संघटन उभारले. श्रमिकांना सन्मानाने जीवन जगता यावे, योग्य मजुरी मिळावी आणि सामाजिक सुरक्षा मिळावी यासाठी त्यांनी विविध उपक्रम राबवले. “कष्टाची भाकर” या संकल्पनेद्वारे श्रमाचे महत्त्व अधोरेखित केले.□ साहित्य व विचारत्यांनी एक गाव एक पाणवठा आणि सत्यशोधनाची वाटचाल यांसारखी पुस्तके लिहून सामाजिक विचार मांडले. त्यांच्या कार्यातून समानता, सामाजिक न्याय आणि मानवतावाद यांचे मूल्य प्रकट होते.□ पुरस्कार व सन्मानत्यांना महात्मा ज्योतिराव फुले पुरस्कार, राजर्षी शाहू महाराज पुरस्कार, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुरस्कार, यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार इत्यादी विविध सन्मानांनी गौरविण्यात आले.

Swaraj Kaushal

ओळख: ज्येष्ठ वकील व माजी राज्यपाल

Sushma Swaraj यांच्या पतीकायदा व प्रशासन क्षेत्रातील महत्त्वपूर्ण व्यक्तिमत्त्व

Legal Career प्रख्यात वकील म्हणून कार्य

बडोदा डायनामाइट खटला मध्येGeorge Fernandes यांचा बचाव केला

विविध कायदेशीर प्रकरणांमध्ये सक्रिय सहभाग

Early Career:

1971–1974: मिझोरामचे पहिले महाधिवक्ता

मिझो नॅशनल फ्रंट (MNF) व भारत सरकार यांच्यातील चर्चेत सहभाग

शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी मध्यस्थीची भूमिका

ईशान्य भारतातील स्थैर्यासाठी योगदान

Governor Role(1999–2000): मिझोरामचे राज्यपाल

राज्याच्या प्रशासनात सक्रिय सहभाग

राज्यपाल म्हणून कार्य करणारे पहिले वयोवृद्ध व्यक्तिमत्त्व

नागालँड डेव्हलपमेंट फ्रंट (NDF) तर्फे राज्यसभेवर खासदार

- **Kumari Kamala:**

पूर्ण नाव: कमला नारायण

ओळख: भरतनाट्यम नृत्यांगना व अभिनेत्री

टोपणनाव: “बेबी कमला”, “कुमारी कमला”

भरतनाट्यमच्या वजुवूर (Vazhuvoor) शैलीची प्रमुख प्रचारक

1970 च्या दशकात अमेरिकेतील न्यूयॉर्क येथे “Sri Bharata Kamalalaya” नावाची नृत्यशाळा सुरू केली

Awards :

पद्मभूषण – 2007

संगीत नाटक अकादमी पुरस्कार – 1968

“कलैमामणी” पुरस्कार (तमिळनाडू सरकार)

National Heritage Fellowship (USA) – 2010

Dharmendra:

पूर्ण नाव: धर्मसिंग देओल

जन्म: नसराली, पंजाब

टोपणनावे: “बॉलीवूडचे ही-मॅन”, “गरम धरम”, “ॲक्शन किंग”

चित्रपट कारकीर्द:

पहिला चित्रपट: Dil Bhi Tera Hum Bhi Tere (1960)

1960 च्या दशकात Phool Aur Patthar चित्रपटातून प्रसिद्धी

गाजलेले चित्रपट:

Sholay,Chupke Chupke,Satyakam,Yaadon Ki Baaraat,Dharam Veer,Seeta Aur Geeta,Mera Gaon Mera Desh

“Vijayta Films” ही चित्रपट निर्मिती संस्था स्थापन

राजकीय कारकीर्द:

Bharatiya Janata Party तर्फे राजकारणात प्रवेश

2004 ते 2009: लोकसभा सदस्य (बिकानेर मतदारसंघ)

पुरस्कार व सन्मान:

फिल्मफेअर जीवनगौरव पुरस्कार,पद्मभूषण – 2012,राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार

Vaidyeswaran Rajaraman (वैद्येश्वरन राजारामन):

परिचय:भारतातील संगणक विज्ञान शिक्षणाचे जनक म्हणून ओळख

संगणक शिक्षण आणि सुपरकॉम्प्युटिंग क्षेत्रातील अग्रणी व्यक्तिमत्त्व

1965: Indian Institute of Technology Kanpur येथे भारतातील पहिला M.Tech (Computer Science) कोर्स सुरू

1966: याच संस्थेत पहिला B.Tech (Computer Science) कोर्स सुरू

1982–1994: Indian Institute of Science Bangalore येथे कमी किमतीचे पॅरलल कॉम्प्युटर विकसित

MCA (Master of Computer Applications) अभ्यासक्रम सुरू करण्यासाठी समितीचे अध्यक्ष

Centre for Development of Advanced Computing (C-DAC) स्थापनेत महत्त्वाची भूमिका

भारतात स्वदेशी सुपरकॉम्प्युटर विकासाला चालना
महत्त्वाची पुस्तके:Fundamentals of ComputersPrinciples of Computer Engineeringपुरस्कार व सन्मान1966: Shanti Swarup Bhatnagar Prize1984: Homi Bhabha Award1998: Padma BhushanIndian National Academy of Engineering – जीवनगौरव पुरस्कार

James Watson (जेम्स वॉटसन):

परिचय:अमेरिकन आनुवंशिक जीवशास्त्रज्ञ (Geneticist)

डीएनएच्या रचनेचा शोध लावणाऱ्या प्रमुख वैज्ञानिकांपैकी एक

महत्त्वाचा शोध:

1953: University of Cambridge येथेJames Watson आणि Francis Crick यांनी DNA ची Double Helix रचना स्पष्ट केली

या संशोधनासाठीRosalind Franklin आणि Maurice Wilkins यांच्याX-ray diffraction data चा उपयोग केला

नॉबेल पुरस्कार1962:James WatsonFrancis CrickMaurice Wilkinsयांना Physiology or Medicine साठी नॉबेल पारितोषिक

1990–1992: Human Genome Project चे पहिले प्रमुख

मॉलिक्युलर बायोलॉजी क्षेत्रात मोठे योगदान

महत्त्वाची पुस्तके:The Double Helix (1968),Molecular Biology of the Gene

2014: वादग्रस्त विधानांमुळे व आर्थिक कारणांमुळेJames Watson यांनी आपले नॉबेल पदक सुमारे $4.1 million ला विकले.

जिवंत असताना नॉबेल पदक विकणारे पहिले वैज्ञानिक

➢ Ramdarash Mishra (रामधरश मिश्रा):

जन्म: Gorakhpur, Uttar Pradesh

हिंदी साहित्याचे प्रसिद्ध :कवी, समीक्षक आणि शिक्षणतज्ज्ञ

University of Delhi च्या हिंदी विभागात प्राध्यापक म्हणून कार्य

साहित्यिक योगदान:

काव्यसंग्रह:मैं तो यहाँ हूँ,आपकी हँसी,आम के पत्ते,बारिश में भीगते बच्चे

कथासंग्रह:खाली घर,एक वह

कादंबऱ्या:पानी की प्राचीर,जल टूटता हुआ,सूखता हुआ तालाब

पुरस्कार व सन्मान:

2019: Saraswati Samman

2015: Sahitya Akademi Award (आपकी हँसी)

2011: Vyas Samman (आम के पत्ते)

भारत भारती सन्मान: Uttar Pradesh Hindi Sansthan